

## NOVAC VOJNE KANTINE U MARIBORU

*Autor predstavlja slabo poznate novce (novčane bonove) koje su u razdoblju između dva svjetska rata rabili u vojnoj školi u Mariboru. Ti školski novci bili su tiskani u apoenima od 0,50, 1, 2, 3,50 i 5 dinara, a rabili su ih polaznici škole u kantini vojne škole u Mariboru, za plaćanje prehrambenih proizvoda.*

U nekadašnjem Štajerskom vojvodstvu osnovano je 1164. godine trgovište Marburg an der Drau koje je već 1254. godine dobilo status grada sa svim gradskim pravima. U godinama 1532. i 1683. grad se uspio oduprijeti opsadi Osmanlija. Nakon raspada Habsburške Monarhije grad je bez referenduma, pod novim imenom Maribor pripojen novoosnovanoj državi Srba, Hrvata i Slovenaca, Kraljevstvu SHS. Danas je Maribor drugi najveći grad u Sloveniji, grad škola i sjedište nadbiskupa. Godine 2012. grad Maribor je bio Europska prijestolnica kulture.

Godine 1856. u vrijeme cara Franje Josipa, u gradu je osnovana kadetska škola. U to su vrijeme buduće vojne časnike poučavali u četiri slične institucije u austrijskom dijelu Habsburškoga Carstva. Nakon ulaska u Kraljevstvo SHS, vojna je škola obnovljena, a obuka se provodila za tehničke i inženjerske časnike sve do 1937. godine. Tada je obuka tehničkih časnika prebačena u Szabács, a u Mariboru je nastavljena obuka časnika pješadije sve do 1941., kad je prestala srpska vlast u vojnoj školi.

Impozantna zgrada vojne škole i veliki prostor za vježbanje vojnika ispred zgrade, prikazana je na staroj slici<sup>1</sup> (slika 1.).



Slika 1. Vojna škola u Marburgu an der Drau iz vremena Habsburške Monarhije

<sup>1</sup> <https://www.big.com/images/search?view=detailV2&ccid=ko6zWv7K&id=61CE526E17759C2B43BDCF85C18BDEC6DE2C> Maribor

Na drugoj fotografiji (razglednici) prikazana je zgrada vojne škole iz vremena srpske dominacije (slika 2.). Škola je tada nosila ime Petra I., kralja Kraljevstva SHS. Općenito su za vrijeme SHS-a sve vojne ustanove u cijelom kraljevstvu bile pod srpskim vojnim zapovjedništvom.



Slika 2. Mariborska vojna škola u vrijeme Kraljevstva SHS

Jezik na kojem se podučavalo u vojnoj školi bio je srpski jezik, umjesto dotadašnjeg njemačkog jezika, a srpski su časnici predavali budućim vojnicima. Upravo u to vrijeme napravljen je novac za kantinu škole (slika 3.), kojeg predstavljam u nastavku rada. Novac su mogli rabiti u kantini vojne škole polaznici te škole.



Slika 3. Lijevo su novci (novčani bonovi) mariborske kantine iz autorove zbirke, a desno novci iz kataloga Klotz-Berger.

Razmišljajući o školskom novcu došao sam do zaključka da je stvaranje tog novca bila svojevrsna nagrada učenicima vojne škole te da škola pritom nije imala nikakve vlastite gospodarske interese.

Na novcima (novčanim bonovima) otisnuto je pet apoena i to od: 0,50, 1, 2, 3,50 i 5 dinara. Novci iz moje zbirke nalaze se u okomitom stupcu visine 123 mm. Širina gornjeg novca (bona) iznosi 53 mm, a donjeg 58 mm. Novci su međusobno odvojeni horizontalnom perforacijom, da bi se mogli lakše odvajati. Na sve novce (novčane bonove) otisnuti su zeleni elipsasti žigovi (s dvostrukim linijama žiga) i rukom (crnom tintom) napisani brojevi 22. Brojevi 22 upisani su ispod ili iznad oznake Din. Veličina je bona 50 x 25 mm i ima natpis: *Kantiner Inžinerske / podoficirske škole / Maribor / J.V.* (jugoslavenska vojska). Tekst na novcu i na žigu je na srpskom, ali ne pisan ćirilicom, nego latinicom.

U dostupnoj literaturi pronašao sam samo jedan opis novca iz mariborske kantine<sup>2</sup>. Važno je naglasiti da u katalogu Klotz-Berger svi novci imaju jednake natpise kao i moji novci, čak nose i isti serijski broj 22, pa se može pretpostaviti da su autorovi novci i novci iz kataloga Klotz/Berger izrezani iz istog lista papira. Vrlo je vjerojatno da se cijela serija novaca (novčanih bonova) sastojala od pet različitih apoena.

U katalogu Klotz/Berger serijski brojevi 22 uvijek se nalaze ispod naslova Din, a novci od 0,50 i 1 dinara u mojoj zbirci imaju serijski broj 22 upisan iznad natpisa Din.

Danas možemo samo nagađati kolika je bila veličina arka ili listova na kojima su bili otisnuti školski novci. Može se tek pretpostaviti koliko se serija novaca (bonova) moglo otisnuti na veličinu lista papira npr. A4, a koliko na većim formatima papira.

Svima zainteresiranima za vojni i školski novac ovaj rad može biti zanimljiv i koristan.